

RAONS DE L'EXPANSIÓ DEL SEGLE XVI A EUROPA

1.Comercials: en el decurs de les croades els europeus varen entrar en contacte amb una civilització, la musulmana, que gaudia de manufactures de més luxe i qualitat que les manufactures europees, unes manufactures que enlluernaren els aristòcrates cristians que en veure en el seu consum una millora de la seva qualitat de vida i una font de prestigi social. En conseqüència a l'Europa cristiana aparegué una demanda d'aquests productes el comerç dels quals s'especialitzaren els comerciants venecians que varen arribar a tenir-ne el monopoli (seda, espècies, armes de metalls preciosos...)

La instauració del segle XV del imperi turc a la Mediterrània Oriental després de la conquesta de Constantinoble, animà els comerciants europeus a cercar un contacte amb la Índia i el sud-est asiàtic i la Xina (d'on provenien les manufactures) que no restés sotmès al control dels turcs . A tot això si afegia per part de molts comerciants, el desig de fer malbé el monopoli de comerç amb Orient que havia aconseguit Venècia.

Les dues vies alternatives per arribar a Orient foren: la circumval·lació de l'Àfrica feta per els portuguesos i la circumval·lació al món feta pels castellans que provocà el descobriment d'Amèrica.

2.Monetàries: A canvi d'aquests productes que arribaven del Orient els europeus només podien oferir or i plata perquè als orientals no desitjaven res que els europeus tinguessin, si això li afegim que les mines d'or i plata d'Europa s'esgotaven ràpidament tindrem clar que els europeus necessitaven trobar noves fonts per aquesta raó es llençaven a conquerir món.

3.Especial: els europeus volien accedir també a la compra de les espècies orientals que eren utilitzades bàsicament com conservant de la carn i peix o aromatitzants per tal d'amagar sabors gens agradables d'uns productes alimentaris en mal estat.

4.Socials: el descobriment i posterior colonització de nous territoris servia com a "vàlvula d'escape" i com a empresa a la qual dirigí els elements més conflictius de la societat, com per exemple els segons fills de les famílies nobles, les minories ètniques i religioses, delinqüents...

5. Religiosa:

5.1.Procelitisme cristià: per tal d'expandir la religió cristiana per arreu, ja que te l'obligació d'expandir el missatge i la solució de les ànimes.

5.2.Poder: com més es conqueria, el Vaticà més poder aconseguia i per tan més diners, terres, esglésies...

CAUSES DEL PREDOMINI DELS POBLES DE LA PENÍNSULA IBÉRICA A L'EXPANSIÓ PORTUGUESA

Causas tècniques: en aquells moments la Península Ibérica era el millor lloc equipat per a l'expansió marítima. Tots els pobles ibèrics tenien una enorme experiència pel que fa el mar: els catalans i els aragonesos havien adquirit en els segles anteriors una gran experiència comercial i colonial a la Mediterrània Oriental, els mallorquins havien creat una important escola cartogràfica, al País Basc hi havia una enorme tradició molt forta de construcció de vaixells i existeixen molts pilots, cosa que no és d'estranyar tenint en comte que l'activitat pesquera era molt forta, els bascos col·laboraven amb els portuguesos pel que fa la construcció d'un nou tipus de vaixell transoceànic: la caravel·la, que esdevindria l'eina fonamental en els processos d'expansió europea del segle XV i XVI. Els castellans també tenien una experiència marítima i una bona flota a causa del comerç de llana amb alguns països nòrdics. Causes socials: provocades per un fet històric que es produí durant segles a la Península Ibérica: la Reconquesta. En el decurs de la reconquesta és desenvolupà una mentalitat molt especial entre castellans y portuguesos: el desig de "ganar honra y querer mas" era una ambició fonamental en la societat castellana i Portugal medieval que estava basada en la consciència de l'honor. Aquesta honor i la riquesa es guanyaven més fàcilment amb les armes que no pas treballant la terra o comerciant, això explica q entre els nobles castellans la idea de augmentar la seva riquesa anés acompanyada de la guerra.

EXPANSIÓ PORTUGUESA

Per l'excés de població i en conseqüència la manca de cereals que hi havia els portuguesos es llencen a buscar noves terres per poder posar més gent . Serioses pertorbacions polítiques, la devaluació de la moneda que afecta a la petita noblesa que va veure com minvaven els seus interessos. D'altra banda com se li va tancar el camí de la guerra un cop acaba la Reconquesta, cercaven un camí substituït el de la explotació, descobriment i colonització de noves terres.

CARACTERISTIQUES DEL IMPERI PORTUGUÉS

Donat que l' accés a les rutes comercials terrestres que enllaçaven amb l'Orient, estaven com ja em vist, sota el control dels turcs i que l'accés terrestre a l'or del Sudan era impossible per a ells, els portuguesos només els hi quedava un camí en aquest cos marítim, vorejar el continent Àfrica fins arribar al Sudan primer i a l'Orient després.

D'aquesta manera es va formar un estat colonial portuguès fonamentat més en l'aigua que en la terra. Era una xarxa que recolzaven per sostenir una ruta marítima. Aquests enclaus, coneguts com a factories seguien la vella tradició mediterrània dels fenicis i grecs: petits centres comercials, a les zones costaneres, generalment fortificats, eren una barreja entre port, magatzem, mercat i poble, on el comerç per bescanvi era l'activitat essencial. De tant en tant un vaixell provinent de la metròpoli descarregava productes europeus (sal, metalls, rucs, bijuteria ...) i carregava les seves bodegues de productes africans (plomes, espècies...) en cap moment no es van plantejar conquerir grans territoris d'altre banda aquestes factories també servien per gaudir d'aliments frescos i aigua en els vaixells que continuaven fins a l'extrem Orient. Diríem que es un imperi contradictori ja que uneix Orient amb Occident, preo presenta feblesa perquè aquestes factories es controlen per les flotes portugueses. Quan al segle XVI i al XVII les flotes holandeses i angleses, trenquin la supremacia portuguesa l'imperi no es mantindrà unit o moltes de les possessions passaran als anglesos d'aquest imperi. Només quedaren petites restes com Goa, Macao o Timor.

ORIGENS I ANTIGUITAT DEL POBLE AMÉRICA

Totes les dades conegudes apunten en vers l'origen asiàtic de l'home Amèrica, bé fos per l'estret de Bering, que en altres temps en estar gelat fou una part terrestre; bé fos seguint la línia de la costa plena d'arxipèlags que s'estenen entre Sibèria d'una banda i Alaska i Canadà d'altre, pobles mongoloides, semblants a les tribus siberianes actuals passaven del vell al nou món i mica en mica s'extingiren cap a l'extrem sud del continent, Hi ha moltes raons:

1. Geogràfiques: es el continent que esta més a prop

de Amèrica.

2. Racial: trobem trets comuns a totes les tribus índies, procedents de les tribus mongòliques.

3. Cultural: la cultura d'Amèrica de que es té notícia més antiga es situa a la costa del Nord Pacífic.

Alguns autors defensen l'arribada al continent Sud Amèrica d'immigrants polinesis però això no passa de ser una possibilitat i la quantitat de persones que hi podien haver arribat d'aquesta manera es poc significativa.

CULTURES PRECOLOMBINES

Hi ha una enorme diversitat de nivells de desenvolupament existents. S'entén que alguns grups situats en un marc geogràfic hostil hagin vist frenat el seu procés perquè tots els seus esforços i enginy s'han hagut de dedicar a sobreviure cosa que ha provocat que la seva vida es mantingués inalterable durant mil·lenis. És el cas dels esquimal, que s'han mantingut fins avui mateix com a caçadors, pescadors i recol·lectors. El camí cap a les formes subdesenvolupades de la cultura s'inicia amb els inicis de l'agricultura que es produeix al voltant del cinquè mil·leni aC. als altiplans de Mèxic central i al Perú, zones on més tard trobaren les més importants cultures. Les primeres plantes conreades (carbasses i frígoles) eren bàsicament un complement de la caça i recol·lecció. Fou el conreu del blat de moro que va donar un impuls definitiu a la sedenització i que feu possible assolir el nivell demogràfic necessari perquè sorgís una cultura evolucionada amb ceràmica, indústria tèxtil, ... Feia un poble estable amb una súper estructura política-religiosa, això es produí en el quart i en el segon mil·leni aC. a la Península del Yucatán, a la Meseta Colombiana i als Altiplans, Valls Andins.

D'altres zones que inclouen la major part dels actuals Estats Units l'evolució va avançar tant i els seus pobles romangueren a l'etapa de grans caçadors amb agricultura complementaria i sedenització incompleta fins l'arribada de l'home blanc.

ASTECA

Poble guerrer que coneixia els arcs, les fletxes i les llances. El segle XIII fundaren l'imperi al actual Mèxic sotmeten els pobles que van guanyar l'odi de tothom quan després arribaren els castellans s'aprofitaren d'aquest odi per tal de guanyares el suport dels pobles submisos per derrotar els asteques. Practicaven l'agricultura i havien desenvolupat els

estudis astrals, coneixen l'arquitectura i això els va permetre aixecar construccions arquitectòniques enormes (temples de piràmide esglaonades). Quan arriben els espanyols l'imperi estava governat per Moctezuma II, que tenia els poders polítics i religiosos. Era un imperi prou sòlid però l'aliança entre els espanyols i els pobles sotmesos, va provocar la caiguda de l'Imperi Asteca.

MAIA

És més antiga que la asteca que es situa a la Peninsular del Yucatán (Guatemala, Hondures...) però aquesta cultura malgrat ser més antiga estava en crisis ja que un seguit de guerres entre diverses ciutat estat (enfrontades i amistançades) dominada per oligarquies urbanes, donar lloc a un estat de confusió i anarquia que va afavorir la conquesta per part dels castellans. Cal dir que aquests no li donaven gaire importància perquè no era rica e metalls preciosos. En alguns aspectes eren la cultura precolombina més avançada.

Coneixien la astronomia, els números decimals i el seu art constructiu resisteixen qualsevol comparació amb el de les altres cultures.

LA CONQUESTA DELS CASTELLANS

La conquesta castellana es fonamenta en un contracte: la capitulació, les clausures del qual eren signades pel rei el futur conqueridor, aquest tenia que reunir diners, disposar de naus per la travessia i aconseguir tripulació; el rei li concedia el monopoli econòmic de totes les terres descobertes i conquerides però reservant-se el poder polític i una cinquena part dels beneficis aconseguits. Quan els castellans arribaren al continent Amèrica, van anar primer a les illes del Carib i posteriorment al Continent. La primera illa on van arribar va ser l'Hispaniola, que va captivar als espanyols perquè tenia molta aigua i per dos característiques diferenciades que van trobar amb l'agricultura europea: que els animals es reproduïen ràpidament i que les plantes creixien amb molta força ja que el calor afavoria, i això per ells els semblava el paradís. Els primers indis que es varen trobar eren amistosos, els van acollir bé encara que els dos es van quedar mútuament, tant els castellans del indis com els indis del castellans. Però més endavant, els espanyols es van trobar altres tribus que es van mostrar resistents a la presència dels europeus. Ven

aviat van començar també els problemes amb els pacífics. Els espanyols varen descobrir presència d'or als rius però també van descobrir ven aviat que extreure'l era complicat i es necessitava molta mà d'obra, que també necessitaven per conrear els camps i per atendre a les necessitats de construcció i transport. Aquesta mà d'obra no podia ser espanyola perquè la quantitat d'espanyols del continent era molt petita i perquè els que s'hi havia jugat la vida ho havien fet per arribar ser grans nobles. La alternativa era la recerca d'esclaus negres, però era molt car ja que Portugal controlava les cotes Africanes i els preus eren alts i això li hem d'afegir els cost del transport. L'única solució era la mà d'obra indígena, els indis pacífics en principi van ajudar proporcionant or a canvi de metalls, miralls, joies... Però ven aviat els colons espanyols els van obligar a treballar amb els seus costums, això va provocar problemes seriosos perquè per la mentalitat dels indis treballar durant moltes hores per aconseguir una pedra que no servia per res ho trobaven una gran estupidesa i per això no ho volien fer. Els castellans que vivien amb una economia monetària (en canvi els indis amb una economia de subsistència) van considerar que els indis eren bàrbars per negar-se a treballar a canvi d'un sou, per això la seva manca d'interès en guanyar diners, una cosa absolutament lloable per algú cristià i civilitzat. La diferencia cultural era molt gran, impossible de superar. Els indis els van obligar, i llavors molts d'ells varen morir o es varen revoltar i els castellans van imposar càstigs, però els indis es rebotaven i al final els indis es varen convertir en esclaus.

La situació dels indis va plantejar seriosos problemes ètics i jurídics, ja que havien estat declarats súbdits de la Corona Castellana, en conseqüència no podien estar esclavitzats ni sotmesos a treballs forçats per solucionar aquest problema van pensar dues coses: fer la Guerra Justa o fer una encomienda.

CAUSES QUE EXPLIQUEN LA RÀPIDA CONQUESTA DEL CONTINENT PER PART DELS CASTELLANS

Va causa descansa principalment en la superior tecnologia dels europeus, d'una banda l'ús de fusells i canons i d'altre l'ús de gossos i cavalls en combinació amb els vaixells, van permetre als conqueridors una rapidesa de moviments tant important,

que els indis es van plantejar si els nous vinguts eren o no d'origen diví, aspecte aquest que es veié reforçat pel fet de que molts d'ells en dur cuirassa no sagnaven tot i haver estat colpits al pit per les armes dels indis. Així doncs podem dir que els castellans van provocar en els indis el mateix efecte que per nosaltres l'arribada d'extraterrestres. Idees religioses i antigues creences reforçaven aquestes pors supersticioses. El cas és particularment a Mèxic on l'emperador Moctezuma, en rebre la notícia de l'arribada d'uns homes blancs, arribats de l'oceà, de color blanc etc. va creure que es tractava del retorn del seu Déu suprem, la tornada del qual estava anunciada pels seus llibres sagrats.

D'altre banda des de la perspectiva dels indis, l'innovaria dels europeus tenia una dimensió gairebé cas impossible. La derrota, els assassinats i els incendis significaven per a ells que els seus déus havien perdut els seus poders, els asteques per exemple creien ser el poble escollit pel Déu Sol, creien que la seva missió era sotmetre sota el seu govern a tots els pobles que envoltaven la ciutat de Tenochitlan. Per això la conquesta de la ciutat per part dels invasors no va significar només una derrota militar sinó també la fi del regnat del Déu Sol. A partir d'aquell moment la vida perdia sentit, i si el seu món i els seus déus morien als indis no els hi quedava més remei que morir amb ells.

Malgrat ser importants les causes que em estudiat fins ara, no són suficients: falta la més important, la política. Com ja sabem els dos grans imperis americans (Inca i Asteca) eren construccions molt organitzades i absolutistes que es mantenien gràcies a una forta disciplina. Els conqueridors trobaren de seguida els punts febles. Em vist que l'Imperi Asteca era una federació governada per una raça minoritària que havia imposat el seu domini mitjançant la seva força militar i que imposava als pobles sotmesos uns tributs feixucs i difícils d'acceptar (entregar joves per a fer sacrificis humans) que promogueren l'odi d'aquests pobles contra la minoria governant. La situació d'aquestes tribus era tant dolenta que algunes d'elles es varen decidir a donar suport per tal de poder escapar del jou asteca, cosa que finalment aconseguiren però només per canviaria pel jou espanyol.

En cas de l'Imperi Inca presenta semblances i diferències. Allà l'element discòrdia no era un poble sinó un grup dominant, és a dir, no hi havia enfrontaments entre sotmesos i dominants sinó discussions dins del reialme.

En efecte dos germans (Atahualpa i Huáscar) amb els

seguidors, lluitaren per aconseguir el càrrec d'inca, va guanyar Atahualpa però Huáscar encara tenia seguidors. Els castellans s'aprofitaren de la confrontació per fer fora al grup dominant primer i ocupar el lloc privilegiat després. Des de aquell moment les úniques lluites qui hi hagué al Imperi Inca es donaven entre petits grups de conqueridors que discutien per la repartició del botí, mentre que les masses indígenes acostumades a obeir després de segles de govern autoritari es van limitar a fer d'espectadors.